

Til
FOA

Dokumenttype
Rapport

Dato
Juni, 2018

EFFEKTEVALUERING DAGPLEJENS ROLLE FOR BØRN I UDSATTE POSITIONER

EFFEKTEVALUERING DAGPLEJENS ROLLE FOR BØRN I UDSATTE POSITIONER

INDHOLD

	FORORD	1
1.	RESUMÉ	2
2.	BAGGRUND OG FORMÅL	3
3.	ANALYSEMODEL OG DATAGRUNDLAG	4
4.	HOVEDRESULTATER	9
5.	KONKLUSION	13

FORORD

Af sektorformand Mogens Bech Madsen, FOA

Det pædagogiske område er i en konstant udvikling, hvor rammerne over en årrække har ændret sig væsentligt mod lavere personalenormeringer i daginstitutionerne, og hvor dagpasning er afløst af dagtilbud med et større fokus på det pædagogiske indhold. Det er derfor problematisk at se på hvordan børn, der har gået i dagpleje, klarer sig i skolen, sammenlignet med vuggestuebørn, hvis man ikke tager højde for den udvikling.

Forældrenes uddannelsesbaggrund er en væsentlig faktor, når det gælder børns skolepræstationer. Dette er tidligere vist i rapporten "Dagtilbudstype og skolepræstationer" som er udarbejdet af Bureau 2000 for FOA i 2015.

"Kammeratskabseffekten" vil også veje tungt i børns skolepræstationer. I undersøgelsen bag rapporten "Leger lige børn bedst? – ulighed og adskillelse i skoler og daginstitutioner" af Bureau 2000 for FOA i 2015, er det påvist, at et barn med svag hjemmebaggrund klarer sig bedst, hvis det kommer i en daginstitution og senere skole med få børn med svag hjemmebaggrund.

Det gennemsnitlige uddannelsesniveau for forældre til børn i dagpleje er lavere end det gennemsnitlige uddannelsesniveau for forældre til børn i vuggestue, fordi vuggestuer stadig mest er et tilbud til forældre i byerne, hvor uddannelsesniveaet blandt forældrene gennemsnitlig er højere.

Det betyder, at når man er barn i vuggestue eller dagpleje, vil kammeratskabseffekten senere i skolen have betydning for, hvordan man klarer sig i skolen. Børn i vuggestue vil i gennemsnit klare sig lidt bedre i skolen, ikke fordi de har gået i vuggestue, men fordi de kommer i skole i et område, hvor flere børn har forældre med en mellemlang eller videregående uddannelse.

Når vi i FOA alligevel har ønsket en effektmåling af dagpleje til børn i udsatte positioner, skyldes det, at vi mener, at dagplejens hjemlige ramme, med en fast voksen og en lille børnegruppe, er særligt gavnlig for børn i udsatte positioner. En undersøgelse foretaget af Rambøll for FOA i 2017 viser, at mange kommuner deler det synspunkt.

For at tage højde for dagtilbuddenes rivende udvikling, har vi ønsket at se på børnenes resultater af de nationale tests i 2. og 3. klasse. Fordi det er relativt kort tid siden, de gik i dagpleje.

Rambølls undersøgelse viser, at børn i udsatte positioner og børn fra ikke-vestlige lande kan have fordel af at gå i dagpleje frem for daginstitution.

Undersøgelsen viser også, at der for børn i 2006-2009, som ikke er i en socialt udsat position, er en meget lille positiv effekt af vuggestue, når man ser på resultaterne af nationale tests i 2. og 3. klasse. Forskellen er betydeligt mindre end tidligere undersøgelser har vist.

Det er FOAs vurdering, at når forskellen mellem vuggestuebørn og dagplejebørns skoleresultater er mindsket, skyldes det ikke mindst udviklingen i dagplejen.

En undersøgelse blandt FOAs medlemmer i maj 2018, viser, at siden 2008 er dagplejernes uddannelsesniveau steget, samarbejdet med dagplejepædagogerne er stigende, arbejdet med læreplaner i forhold til socialt udsatte børn er stigende og samarbejdet med sundhedsplejen, talepædagog og lignende, er stigende. Det er altså en udvikling, der er fortsat siden børnene i nærværende undersøgelse gik i dagpleje.

En fortsat investering i dagplejernes uddannelse og sparringsmuligheder vil derfor uden tvivl kunne styrke effekten af dagpleje.

1. RESUMÉ

BAGGRUND OG FORMÅL

Tidligere forskning har vist, at tidlig opstart i daginstitutioner frem for dagplejer kan være forbundet med en række langsigtede fordele for børnene bl.a. ift. fagligt niveau senere i livet^{1,2}. Disse undersøgelser er dog baseret på data, der afspejler dagtilbuddet i 1990'erne. Siden har der været et stort fokus på, at øge den pædagogiske kvalitet i både daginstitutioner og dagplejen. Samtidig er der på tværs af de danske kommuner en oplevelse af, at det at gå i dagpleje potentielt kan være af stor værdi for særligt de socialt udsatte børn³. Dette skyldes, at dagplejen som dagtilbud netop er indrettet efter principperne om overskuelighed og tryghed, og at dagplejen ofte kan tilbyde både barn og forældre en stabil kontakt, hvor der kan være mere tid til det enkelte barn.

På denne baggrund har Rambøll for FOA i foråret 2018, undersøgt betydningen af at være indskrevet i dagplejen ved 2-års alderen for børns tidlige skolefaglige resultater i dansk og matematik. I undersøgelsen er der et specifikt fokus på, om dagplejen kan have en særlig effekt på børn i udsatte positioner.

UNDERSØGELSENS DESIGN OG DATAMATERIALE

Datagrundlaget for effektmålene er nationale test i dansk i 2. klasse og matematik i 3. klasse. For at kunne estimere effekten af at have gået i dagpleje, anvender vi den kvasi-eksperimentelle tilgang *matching*. Her udnyttes en bred vifte af observerbare karakteristika til at danne sammenlignelige grupper af børn. Målet hermed er, at det eneste observerbare der i sidste ende adskiller børnene, er hvorvidt de gik i daginstitution eller dagpleje ved 2-års alderen.

Effektevalueringen er foretaget for både den fulde population af børn født mellem 2006 og 2009, som har deltaget i nationale test, samt for to subpopulationer af hhv. socialt udsatte børn og børn af ikke-vestlig oprindelse. De socialt udsatte børn defineres som børn, der enten har modtaget en forbyggende foranstaltning efter Serviceloven, eller som er blevet anbragt uden for hjemmet, inden de fylder 6 år.

HOVEDRESULTATER

Betragtes den fulde population af børn, viser resultaterne en lille negativ men statistisk signifikant effekt af at have gået i dagpleje fremfor daginstitution på børns elevdygtighed i både dansk og matematik. Effektstørrelserne er imidlertid meget små, hvorfor den samfundsmæssige betydning kan diskuteres. Betragter sub-populationerne af hhv. socialt udsatte børn og børn af ikke-vestlig oprindelse, ses omvendt en positiv effekt af at have gået i dagpleje på børns faglige niveau i dansk i 2. klasse. Den største effekt ses for børn i socialt udsatte børn, dvs børn med iværksatte foranstaltninger. Disse effekter er dog kun statistisk signifikante på et 10% niveau, og kan derfor være forbundet med en relativt større usikkerhed end resultaterne på den fulde population.

Resultaterne i nærværende analyse indikerer således, at udsatte børn samt børn af ikke-vestlig oprindelse kan have særlig gavn af at gå i dagpleje i forhold til udviklingen af deres sproglige kompetencer. Dette skal særligt ses i lyset af, at disse børn kan have et øget behov for trykke og faste rammer, hvilket dagplejen netop kan give dem. Ydermere kan vi konkludere, at effektstørrelsen på de tidlige skolefaglige kompetencer for den fulde børnepopulation er væsentligt mindre end i tidligere undersøgelser, hvor senere skolefaglige resultater betragtes, for børn, der gik i dagtilbud i 1990'erne.

---

¹ BUPL (2012): Daginstitutionernes betydning for de mindste børn – en forskningsopsamling med fokus på de udsatte børn.

² Gupta, Nabanita Datta, & Marianne Simonsen. "Academic performance and type of early childhood care." *Economics of Education Review* 53 (2016): 217-229.

³ Rambøll (maj 2017): "Daglejen som tilbud til børn i socialt udsatte positioner - det kommunale perspektiv"

2. BAGGRUND OG FORMÅL

Størstedelen af børn i Danmark er i 0-2 års alderen indskrevet i et dagtilbud⁴. Dagtilbuddene har derfor en afgørende mulighed for at understøtte børns udvikling og læring meget tidligt i børnenes liv. Særligt børn i udsatte positioner kan have et større behov for og gavn af en tæt og kvalificeret voksenkontakt i dagtilbuddet. Denne viden er veldokumenteret, og nobelprismodtageren James J. Heckman er blevet verdenskendt for sin forskning, der netop viser, at jo tidligere der investeres i børn i udsatte positioner, jo bedre er resultatet deraf.

I tråd med dette har der over de seneste 15 år været et stort fokus på at øge den pædagogiske kvalitet i både daginstitutioner og dagplejen. Dette afspejler sig bl.a. ved implementeringen af de pædagogiske læreplaner i 2004, og ses senest med dagtilbudsaftalen "*Stærke dagtilbud – alle børn skal med i fællesskabet*". Denne udvikling har bl.a. betydet, at dagplejen har flyttet sig fra at være et pasningstilbud til at være et pædagogisktilbud.

På baggrund af denne viden og udvikling er formålet med undersøgelsen at tilvejebringe viden om betydningen af at være indskrevet i dagplejen ved 2-års alderen for børns tidlige skolefaglige resultater. Undersøgelsen har et eksplicit fokus på børn i udsatte positioner.

Undersøgelsen har to afsæt. For det første har forskningen vist, at særligt for børn i udsatte positioner kan et kvalitetsfyldt dagtilbud være med til at mindske de faglige og præstationsmæssige forskelle, som allerede meget tidligt i livet viser sig^{5,6}. Samtidig har forskning baseret på det danske dagtilbudssystem vist, at tidlig opstart i daginstitutioner er forbundet med en række fordele for børn, herunder højere karakterer ved folkeskolens afgangseksamen, og højere sandsynlighed for påbegyndelse af en ungdomsuddannelse^{7,8}. De tidligere danske undersøgelser er dog baseret på data, som afspejler dagtilbuddet i 1990'erne. Teoretisk og empirisk er der således belæg for at forvente, at dagtilbuddet kan have en betydning for børns faglige niveau, selv når dette måles senere i livet.

Det andet afsæt er baseret på en undersøgelse, som Rambøll gennemførte for FOA i foråret 2017⁹. Resultaterne af denne surveybaserede undersøgelse viste, at der i mange af landets kommuner er en oplevelse af, at dagplejen generelt er et særligt egnet dagtilbud for børn i udsatte positioner. Begrundelsen for dette var bl.a. dagplejens overskuelige miljø, den tætte voksenkontakt og det kontinuerlige samvær mellem børn i en lille børnegruppe.

Med dette afsæt har Rambøll for FOA i foråret 2018 gennemført indeværende undersøgelse. I modsætning til de tidligere danske undersøgelser er datagrundlaget børn, der har været indskrevet i dagtilbud efter et markant øget fokus på den pædagogiske kvalitet. Ligeledes betragter vi i denne undersøgelse ikke langsigtede faglige mål, men undersøger effekten på det tidlige faglige niveau målt allerede i indskolingen.

Udover sammenfatningen og indeværende kapitel består rapporten af følgende kapitler:

- Kapitel 3 beskriver undersøgelsens analysemodel og datagrundlag
- Kapitel 4 beskriver analysens hovedresultater
- Kapitel 5 konkluderer

⁴ Se bl.a. FOA & Bureau2000 (2018): "Flere børn i dagtilbud" og den statistiske opgørelse fra DST: <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=19245>

⁵ Se bl.a. Heckman, J. J. (2008): "Schools, skills, and synapses" *Economic Inquiry*, 46, 289-324, og Bleses, D. et al. (2016) "Børns tidlige læring og udvikling – Målgrupperapport"

⁶ Dietrichson, J., Kristiansen, I. L., & Nielsen, B. C. (2018). "Universal Preschool Programs and Long-Term Child Outcomes".

⁷ BUPL (2012): Daginstitutionernes betydning for de mindste børn – en forskningsopsamling med fokus på de udsatte børn.

⁸ Gupta, Nabanita Datta, & Marianne Simonsen. "Academic performance and type of early childhood care." *Economics of Education Review* 53 (2016): 217-229.

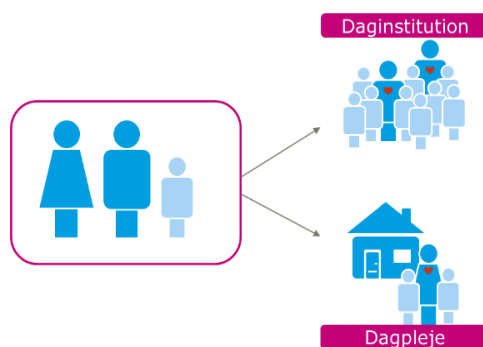
⁹ Rambøll (maj 2017): "Dagplejen som tilbud til børn i socialt udsatte positioner - det kommunale perspektiv"

3. ANALYSEMODEL OG DATAGRUNDLAG

Indeværende kapitel indeholder en beskrivelse af den videnskabelige metode anvendt i effektstudiet. Derudover omfatter kapitlet en beskrivelse af de anvendte data og analysens population.

3.1 Analysemodel

Det kan være vanskeligt at måle effekten af at have gået i dagpleje på barnets senere fagligt niveau. En potentiel årsagssammenhæng kan være vanskelig at påvise, da det ikke er tilfældigt hvilken type dagtilbud, en familie vælger at sende sine børn i. Børn der har gik i dagpleje ved 2-års alderen kan dermed være systematisk forskellige fra børn, der gik i vuggestue, fx hvis familiebaggrunden betragtes. Denne systematiske forskel kan samtidig have en påvirkning på barnets senere faglige niveau. Dette betyder, at vi ikke blot kan sammenligne børnene, der gik i dagpleje, med børnene, der gik i vuggestue, da resultaterne herved potentielt ville være skævvredne. For at kunne opnå valide resultater må der tages højde for børnenes udgangspunkt. En forudsætning for at undersøge, hvad effekten er af at have gået i dagpleje, er derfor, at der kan identificeres en valid sammenligningsgruppe.

I denne analyse anvendes den kvasi-eksperimentelle tilgang *matching*. Her udnyttes en bred vifte af observerbare karakteristika til at danne sammenlignelige grupper af børn. Målet med denne strategi er således, at den eneste observerbare forskel på grupperne er, om børnene gik i dagpleje eller daginstitution ved 2-års alderen. Et opmærksomhedspunkt ift. denne analysetilgang er, at der kun tages højde for de observerbare forskelle mellem de to grupper af børn. Det kan således ikke afvises, at der er uobserverbare faktorer, som både påvirker familiens valg af dagtilbudstype og barnets senere faglige niveau. Resultaterne risikerer således fortsat at være skævvredne og afspejler ikke nødvendigvis en kausal sammenhæng. I indeværende analyse inkluderes imidlertid en bred vifte af baggrundsdata, hvorfor det må forventes, at risikoen for, at de estimerede resultater er skævvredne, er minimeret. Med udgangspunkt i de matchede sammenligningsgrupper gennemføres en regressionsanalyse, hvor der yderligere tages højde for faste kommune- og årgangsspecifikke effekter. Sidstnævnte betyder, at vi tager højde for faste karakteristika for den enkelte kommune samt den enkelte årgang, som kan have en påvirkning på, om børnene er indskrevet i dagtilbud eller i dagpleje ved 2-års alderen.

3.2 Datagrundlag

Analysen er udarbejdet på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik samt data fra Styrelsen for It og Læring (STIL). I det følgende beskrives analysens hovedpopulation og subpopulation af børn i udsatte positioner, samt hvordan disse er defineret.

Population

Udgangspunktet for de forskellige populationer, der indgår i analysen, er alle børn født mellem 2006 og 2009. Børnene indgår kun i analysen, hvis de har været indskrevet i en daginstitution eller en dagpleje i det år, hvor de bliver 2 år. For at kunne indgå i analysen, skal børnene imidlertid have definerede baggrundskarakteristika og have gennemført en national test i indskolingen. Denne afgrænsning resulterer i en analysepopulation på 149.965 børn, som er registreret med et resultat fra den nationale test i dansk i 2. klasse, samt en analysepopulation på 98.129 børn, som er registreret med et resultat fra den nationale test i matematik i 3. klasse. Den deskriptive statistik i de senere afsnit vises for førstnævnte analysepopulation¹⁰.

¹⁰ Deskriptiv statistik for populationen af børn, som har gennemført national test i matematik i 3. klasse viser tilsvarende tendenser.

Inden for grundpopulationen er der herudover foretaget analyser på to forskellige subpopulationer, som kan afspejle børn, der på forskelligvis kan være i udsatte positioner. Det er ikke entydigt og klart hvordan børn i udsatte positioner defineres, og forskellige tilgange har gennem tiden været anvendt. I denne undersøgelse betragtes følgende to grupper af børn i udsatte positioner:

Børn i socialt udsatte positioner

Den første subgruppe defineres som børn i socialt udsatte positioner. Denne gruppe består af børn, som har modtaget særlig støtte efter Serviceloven og dækker derfor både børn, som har modtaget en forebyggende foranstaltning og børn, som er blevet anbragt uden for hjemmet¹¹. Med denne relativt stramme definition af social udsathed vil subgruppen kun indeholde børn med relativt tunge problemstillinger. Denne definition har været anvendt i mange tidligere undersøgelser¹² og anvendes bl.a. også i Danmarks Statistiks årlige opgørelse af udsatte børn og unge. En særlig opmærksomhed ift. denne definition er, at sandsynligheden for, at der iværksættes en foranstaltning, kan afhænge af andet end barnets situation. Eksempelvis kan barnets og familiens netværk og mønster for kontakt til fx offentlige myndigheder have en betydning. Herudover kan der være betydelige forskelle i den kommunale praksis.

Børn af ikke-vestlig oprindelse

Den anden subgruppe, der betragtes, er børn med ikke-vestlig oprindelse. Dvs. børn der enten er indvandrere eller efterkommere af indvandrere fra et ikke-vestligt land. Motivationen for at betragte denne subgruppe kommer bl.a. af, at studier har vist, at tosprogede børn med ikke-vestlig baggrund har 14 gange større risiko for at have dansksproglige udfordringer sammenlignet med socialt udsatte børn, som er sprogligt forsinkede¹³. Ligeledes ved vi fra forskningsrapporten *Børns Tidlige Udvikling og Læring*, som blevet udarbejdet i forbindelse med Fremtidens Dagtilbud¹⁴, at der allerede i før-skolealderen er tegn på store forskelle i ordforrådene mellem børn med vestlig og ikke-vestlig baggrund. Det er således relevant at undersøge, hvordan det nære dagplejemiljø påvirker de tidlige skolefaglige kompetencer for denne subgruppe. Definitionen af ikke-vestlige oprindelse er baseret på Danmark Statistisk officielle definitioner på indvandrere og efterkommere og deres oprindelsesland¹⁵.

I Table 3-1 ses antallet af børn i grundpopulationen og i hver af de to subpopulationer. Ligeledes afspejler tabellen fordelingen af børnene mellem de to dagtilbudstyper. På tværs af de tre grupper har flest børn gået i daginstitution i 2-årsalderen. Dette er særligt udtalt for subpopulationen af børn med ikke-vestlig baggrund.

¹¹ I indeværende undersøgelse kræver definitionen, at barnet enten har modtaget en forebyggende foranstaltning eller en anbringelse, inden de fylder 6 år.

¹² Fx SFI (2010): "Udsatte børnefamilier i Danmark" og SFI (2015): "Anbragte børn og unges trivsel 2014".

¹³ Bleses, D., Højen, A., Jørgensen, R. N., Jensen, K. Ø., & Vach, W., 2010: Sprogurdering af 3-årige (09) - karakteristika og risikofaktorer. Working papers, Center for Child Language, e-prints, 10.

¹⁴ Rambøll, AU, SDU, 2016: "Børns Tidlige Udvikling og Læring - Målgrupperapport"

¹⁵ Se fx publikationen "Indvandrere i Danmark 2015, <http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=20703&sid=indv2015>

Table 3-1: Fordeling af børn på dagtilbudstyper

Dagtilbud	Fuld population		Børn med ikke-vestlig baggrund		Børn i socialt udsatte positioner	
	N	%	N	%	N	%
Daginstitution	81.493	54,3	10.293	80,9	1.311	56,1
Dagpleje	68.472	45,7	2.435	19,1	1.024	43,9
Total	149.965	100,0	12.728	100,0	2.335	100,0

Note: Tabellen indeholder børn, der er registreret med et resultat fra den nationale test i dansk i 2. klasse.

Effekt mål

I denne undersøgelse er vi interesseret i at analysere, hvorvidt det at gå i dagpleje fremfor vuggestue har en betydning for barnets senere faglige udbytte målt de første år af folkeskolen. For at kunne belyse det faglige udbytte benyttes resultaterne fra de obligatoriske nationale test i hhv. 2. og 3. klasse. De nationale test gennemføres årligt på forskellige klassetrin på alle landets folkeskoler¹⁶. I denne undersøgelse er fokus placeret på børnenes faglige kompetencer som afspejlet i de nationale test i hhv. dansk, som gennemføres i 2. klasse, og matematik som gennemføres i 3. klasse. Hver test fokuserer på tre profilområder og dækker således ikke alle aspekter af fagene¹⁷. I nedenstående figur ses de tre profilområder for hhv. dansk og matematik:

Figure 3-1 : Profilområder for de nationale test i dansk i 2. kl. og matematik i 3. kl.

Børnene opnår en testscore for hvert profilområde, som giver et estimat på elevens dygtighed inden for det pågældende område. I analysen benyttes den samlede score på tværs af de tre profilområder for hhv. dansk og matematik. Analysen følger de eksisterende anbefalinger og den eksisterende litteratur, der anvender resultater fra de nationale test og benytter derfor et standardiseret mål^{18,19}. Herved skaleres børnenes resultater inden for en standard normalfordeling med middelværdi 0 og standard afvigelse 1. Fordelen ved dette er, at de estimerede koefficienter, som vi præsenterer i analysen, kan fortolkes direkte som effektstørrelser. Alle de beregnede effekter er målt i standardafvigelser, og en effektstørrelse på fx 0,04 kan læses som en forskel i elevdygtighed på 4 procent af en standardafvigelse²⁰. Skaleringen muliggør dermed en sammenligning af effektstørrelser på tværs af årgange og fag.

Standardiseringen er gennemført med afsæt i data fra alle nationale test på landsplan.

Registerdata

Til analysen indhentes oplysninger fra en række registre administreret af Danmarks Statistik. Disse data anvendes først til at konstruere grundpopulationen, som analysen baseres på, samt

¹⁶ Elever kan af forskellige årsager fritages fra at gennemføre de nationale tests. Sådanne elever vil ikke indgå i analysen.

¹⁷ For mere information se: <https://uvm.dk/folkeskolen/elevplaner-nationale-test-og-trivselsmaaling/nationale-test/om-de-nationale-test>

¹⁸ Beuchert L. og Nandrup A. (2018), "The Danish National Tests at a Glance", Nationaløkonomisk Tidsskrift 2018:2.

¹⁹ Se fx Andersen S.C., Humlum M., Nandrup, A.B. (2014) "Indledende analyser af forsøg med modersmålsbaseret undervisning"

²⁰ For at have noget at relatere dette til, kan en effektstørrelse på 1,0 læses som en forskel i elevdygtighed på en hel standardafvigelse. Dette svarer til, at en elev som eller ville ligge på gennemsnittet, rykkes til at ligge blandt de 16% bedste elever på en årgang.

de to subpopulationer. Herudover anvendes registerdata dels til at identificere den relevante sammenligningsgruppe, dels til at indhente baggrundskarakteristik på både børnene og deres forældre. Følgende registre indgår i datagrundlaget:

Table 3-2: Oversigt over anvendte registre fra Danmarks Statistik

Register	Formål
Befolkningsregister	Til indhentning af baggrundsoplysninger om børnene og deres forældre (eks. Køn, fødselsdato, etnicitet, mv.)
Henvielse mellem barn og forældre	Til kobling af barn og forældre
Daginstitutionregister	Til identifikation af dagtilbudstyper
Det Medicinske fødselsregister	Til identifikation af fødselsoutcomes som (vægt, gestationsalder og APGAR score)
Uddannelsesregister	Til identifikation af forældres uddannelsesbaggrund
Sygesikring (Honorarer)	Til identifikation af forældres sygesikringsomk.
Børn og unge anbragte (BUAH)	Til identifikation af anbringelser
Børn og unge forbyggende foranstaltninger (BUFO)	Til identifikation af forebyggende foranstaltninger
Indkomstregister	Belyse forældres indkomst
IDAN	Belyse forældrene beskæftigelse
Familieforhold	Til at identificere børnene familieforhold

Daginstitutionregistret

En afgørende datakilde for analysen er daginstitutionregistret, som tillader os at identificere hvilken institutionstype, børnene er indskrevet i ved 2 årsalderen. Daginstitutionregistret indsamles igennem forældrebetalingssystemet, og er generelt af høj kvalitet²¹. Dette betyder dog, at de dagtilbud der ikke anvender det fælles forældrebetalingssystem, ikke indgår i registret²². Danmarks statistik undersøger, i hvor høj grad registret dækker de faktiske dagtilbud. For børn født i 2006 er den gennemsnitlige dækningsgrad i kommunerne 95%. Det betyder, at en mindre del af populationen vil falde fra, fordi de ikke er registreret i daginstitutionregistret.

I indeværende analyse har vi lavet et nedslag på det dagtilbud, som børnene var i, det år de blev 2 år. Der vil være børn, der både før og efter 2-års alderen har været i en anden pasningstype, men det tages der ikke højde for i analysen.

Beskrivende statistik

Som tidligere beskrevet, er det ikke tilfældigt hvilke børn, der ved 2-års alderen går i hhv. daginstitution og dagpleje. I det følgende beskrives det, hvordan de børn, der gik i dagpleje, adskiller sig fra børn, der gik i daginstitution.

Table 3-3 kommer dette eksempelvis til udtryk ved, at andelen af for tidligt fødte børn, og børn med lav fødselsvægt oftere er indskrevet i dagpleje. Omvendt ses det, at børn af ikke-vestlig oprindelse og børn i socialt udsatte positioner oftere er indskrevet i daginstitutioner end i dagplejen.

Betragtes børnenes forældre, ses det i tabellen, at børnene der er indskrevet i dagplejen, generelt kommer fra en svagere socioøkonomisk baggrund. Forældrene er gennemsnitligt yngre ved barnets fødsel, er dårligere uddannet og har en lavere indkomst. Herudover ses det, at der er flere børn i land- og ydre kommuner, der går i dagpleje sammenlignet med daginstitution, mens lang flere børn i bykommuner gør i daginstitution frem for dagpleje.

²¹ Se dokumentation for registret: <http://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/boernepasning-mv>

²² I statistikbanken.dk er det muligt at finde aggregerede tal for alle institutioner, da de institutioner, der ikke er med i forældrebetalingssystemet, får udleveret en blanket, hvor de udfylder statistikken på aggregeret niveau. Dette data kan dog ikke anvendes i analysen, da det her er nødvendigt med data på individniveau.

Table 3-3: Karakteristika på børn i hhv. daginstitutioner og dagpleje

	Daginstitution (1)	Dagpleje (2)	Forskel (1-2)	p-værdi
Barnets baggrundskarakteristika				
Andel drenge	50,88	50,09	0,79	0,003 **
Andel med lav fødselsvægt (<2500gr)	4,76	4,99	-0,23	0,037 **
Andel for tidlig født (før uge 37)	6,07	6,78	-0,71	0,000 ***
Andel børn i socialt udsatte positioner	1,61	1,50	0,11	0,079 *
Andel børn med ikke-vestlig oprindelse	12,63	3,56	9,07	0,000 ***
Forældrenes alder ved fødsel				
Morens gns. alder	30,69	29,72	0,96	0,000 ***
Farens gns. alder	33,26	32,29	0,97	0,000 ***
Morens højest fuldførte uddannelse				
Andel med gymnasial/erhvervsudd. eller lavere	51,20	62,26	-11,06	0,000 ***
Farens højest fuldførte uddannelse				
Andel med gymnasial/erhvervsudd. eller lavere	60,68	75,18	-14,50	0,000 ***
Morens indkomstniveau (kvartiler)				
Andel lav	25,26	22,05	3,21	0,000 ***
Andel lav-mellem	23,89	33,10	-9,21	0,000 ***
Andel mellem-høj	24,46	28,12	-3,66	0,000 ***
Andel høj	26,40	16,72	9,68	0,000 ***
Familien				
Andel enlige ved barnets fødsel	9,16	6,06	3,10	0,000 ***
Antal børn i familien	2,28	2,25	0,03	0,000 ***
Andel børn i bykommuner	80,93	46,09	34,84	0,000 ***
Andel børn i ydrekommuner	3,43	13,18	-9,75	0,000 ***
Andel børn i landkommuner	15,64	40,73	-25,09	0,000 ***

Note: *, **, *** indikerer signifikansniveauer på hhv. 10, 5 og 1 procent. Ved ikke-vestlig etnisk oprindelse forstås at enten far, mor eller begge forældre har den pågældende etniske oprindelse. Alle andele er angivet i %.

Det er altså tydeligt, at der er systematiske forskelle på børn der indskrives i hhv. daginstitutioner og dagpleje. Det er netop disse forskelle, det er afgørende der tages højde for i analysen, da vi er interesseret i at isolere dagplejens rolle for børnenes faglige resultater.

I Table 3-4 ses resultatmålene, som er elevdygtighed i hhv. dansk i 2. klasse og matematik i 3. klasse. Da målet er standardiseret, vil en score på 0 betyde, at en elev er placeret på gennemsnittet. Ud fra de rå gennemsnit som ses i tabellen, er det tydeligt, at børn der ved 2 årsalderen gik i daginstitution, generelt score højere i de nationale tests, når vi ikke korrigerer for forskelle i udgangspunktet.

Table 3-4: Gennemsnitlige elevdygtighed for børn der gik i hhv. daginstitution og dagpleje

	Daginstitution (1)	Dagpleje (2)	Forskel (1-2)	p-værdi
Elevdygtighed Dansk 2. klasse	0,081	-0,011	0,092	0,000 ***
Elevdygtighed Matematik 3. klasse	0,097	-0,005	0,101	0,000 ***

Note: *, **, *** indikerer signifikansniveauer på hhv. 10, 5 og 1 procent. Det angivne er de gennemsnitlige theta score for nationale test i dansk i 2. klasse og matematik i 3. klasse. Theta-scorerne er standardiseret efter årgang.

4. HOVEDRESULTATER

I dette kapitel præsenteres undersøgelsens resultater. Resultaterne præsenteres for hhv. dansk og matematik og vises for den fulde population samt de to subpopulationer.

Boks 4-1: Sådan forstår du effektstørrelser, statistisk signifikans og konfidensintervaller

EFFEKTSTØRRELSER

I evalueringen benyttes et standardiseret mål for hhv. fagligt niveau i dansk og matematik. Det betyder, at alle børnenes resultat inden for de to fagområder skaleres inden for en standard normalfordeling med middelværdi 0 og standard afvigelse 1. Alle analysens beregnede resultater repræsenterer effekter målt i standardafvigelser. Fordelen ved denne standardisering er, at resultaterne kan fortolkes direkte som effektstørrelser. Effektstørrelser er uafhængige af hvilken skala, der anvendes til at måle effekterne. Herved er det muligt at sammenligne resultater på tværs af forskellige mål. Samtidig er det almindelig praksis i international forskning at arbejde med standardiserede effektmål, da det muliggør sammenligningen af effektstørrelser på tværs af studier.

STATISTISK SIGNIFIKANS

I de følgende resultater markerer stjerner statistisk signifikans. Hvis et resultat er statistisk signifikant, betyder det, at det er meget usandsynligt, at resultatet skyldes tilfældigheder.

- Tre stjerner betyder, at der er mindre end 1 procent sandsynlighed for at få samme resultatet, hvis det reelt skyldes tilfældigheder
- To stjerner betyder, at der er mindre end 5 procent sandsynlighed
- Én stjerne betyder, at der er mindre end 10 procent sandsynlighed.

Jo flere stjerner et resultat har, jo mindre sandsynligt vil det være, at resultatet blot skyldes en tilfældighed.

KONFIDENSINTERVALLER

I figurene markerer stregerne indeni søjlerne 95 %-konfidensintervaller. Disse repræsenterer den usikkerhed, der er forbundet med beregningen af effekterne af at have gået i dagpleje ved 2-års alderen. De lodrette streger afspejler således, at effekten med 95 % sandsynlighed vil ligge indenfor området, som stregerne dækker. Hvis stregerne holder sig på den ene side af nul, betyder det, at der er mindre end 5 procent sandsynlighed for at få samme resultat, hvis det reelt skyldes tilfældigheder (svarende til at resultatet er statistisk signifikant).

De følgende resultater afspejler effekten af at gå i dagpleje frem for daginstitution ved 2-års alderen på børnenes faglige niveau målt i indskolingen. Den metodiske tilgang sikrer, at børnene, der gik i hhv. dagpleje og daginstitution, er sammenlignelige på en bred vifte af observerbare karakteristika²³. Den primære observerbare forskel på de to grupper er således hvilken dagtilbudsform, de var indskrevet i ved 2-års alderen.

I analysen anvendes forskellige metoder til at sikre, at effekterne er beregnet så præcist og korrekt som muligt. Bl.a. er standardfejlene korrigeret for "clustering" på skoleniveau. Det vil sige, at der tages højde for, at børn på samme skoler påvirkes af de samme faktorer. Herudover tages der højde for, at der kan være systematiske forskelle mellem kommunerne og mellem fødselsår-gange. Formålet med disse metodemæssige tilpasninger er at sikre, at de beregnede effekter så præcist som muligt, afspejler effekten af at have gået i dagpleje.

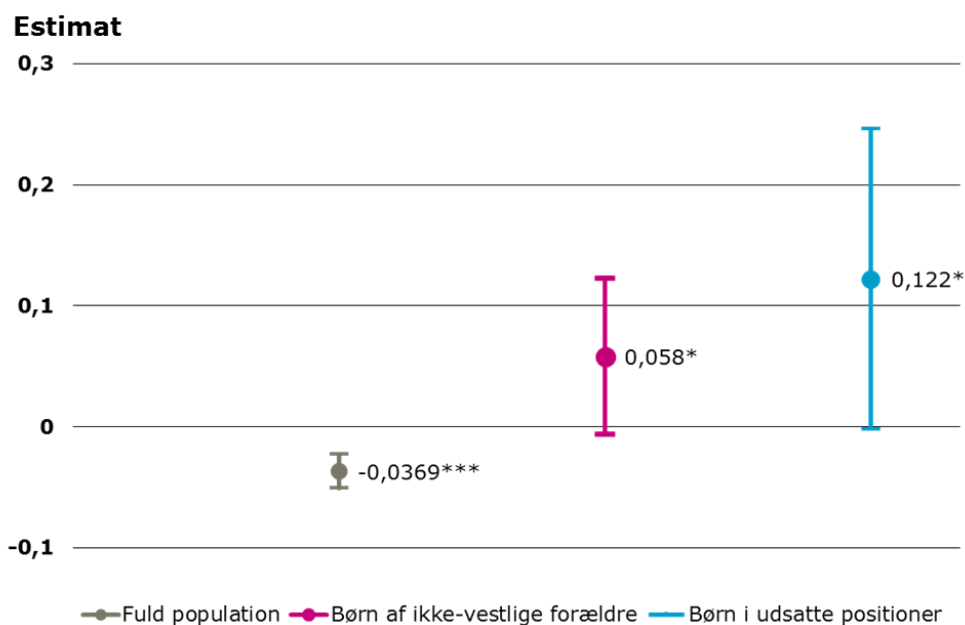
²³ I alle analyser matches der på: barnets køn, fødselsmåned og fødselsår, APGAR score, lav fødselsvægt, for tidligfødt, antal børn i familien, om barnets forældre er enlig ved 2 årsalderen, forældres alder ved fødsel, forældres højeste fuldførte uddannelse, forældrenes beskæftigelse, forældrenes indkomst, hvilken kommunetype barnet bor i (ydre-, land-, bykommuner).

Effekten på elevdygtighed i dansk

Figure 4-1 afspejler resultaterne for de tre populationer af børn, der er født mellem 2006 og 2009, gik i dagpleje eller daginstitution ved 2-års alderen og efterfølgende har gennemført den nationale test i dansk i 2. klasse.

Betragtes først den fulde population, viser resultaterne en lille, men signifikant negativ effekt af at have gået i dagpleje frem for daginstitution. Konkret viser resultaterne, at den negative effekt på dansk svarer til knap 4 pct. af en standardafvigelse. Det betyder, at børn, der har gået i dagpleje, gennemsnitligt scorer dårligere på elevdygtighed i dansk i 2. klasse sammenlignet med gruppen af børn, som gik i daginstitution. Det er dog vigtigt at fremhæve, at effektstørrelsen her må betragtes som meget lille. Så på trods af at effekten er statistisk signifikant, kan det diskuteres, om forskellen mellem de to grupper af børn er samfundsmæssigt signifikant. Til sammenligning fandt Simonsen & Gupta (2016) en positiv effekt af at gå i daginstitution frem for dagpleje på 9. klasses afgangskarakterer i dansk på 20 pct. af en standardafvigelse. Den estimerede forskel mellem børn i de to dagtilbudsformer er altså væsentligt mindre, når vi betragter dels tidligere faglige resultater, dels børn der gik i daginstitution i slut 00'erne frem for midt 90'erne.

Figure 4-1: Effekt af dagpleje på elevdygtighed i dansk i 2. klasse

Note: Punkterne i figuren viser den estimerede effekt. De to bånd omkring prikkerne viser 95 %-konfidensintervaller. *, **, *** indikerer signifikansniveauer på hhv. 10, 5 og 1 procent. Standardfejl er clustered på skoleniveau, alle estimerede modeller inkluderer det fulde sæt af kontrolvariable. Fixed effects er inkluderet på kommune og barnets årgang.

Resultaterne for de to subpopulationer ses ligeledes i Figure 4-1. Betragtes først børn i socialt udsatte positioner, defineret som børn med iværksatte foranstaltninger, så undersøges det, hvordan børn i denne gruppe, der har gået i dagpleje, scorer på elevdygtighed i 2. klasse sammenlignet med børn i samme gruppe, som blot gik i daginstitution. Resultaterne viser her en anden historie Børn i socialt udsatte positioner har således en positiv effekt af at have gået i dagpleje på elevdygtighed i dansk i 2. klasse. Konkret viser resultaterne, at den positive forskel i elevdygtighed svarer til ca. 12 pct. af en standardafvigelse. Effektstørrelsen er altså højere, end den vi så for den fulde population, men den er samtidig kun signifikant på et 10%-niveau²⁴. Dette resultat indikerer altså, at børn i socialt udsatte positioner kan have særlig gavn af at gå i dagpleje frem for daginstitution.

²⁴ Det betyder, at der er mindre en 10 procent sandsynlighed for, at det samme resultat ville fremkomme ved en tilfældighed.

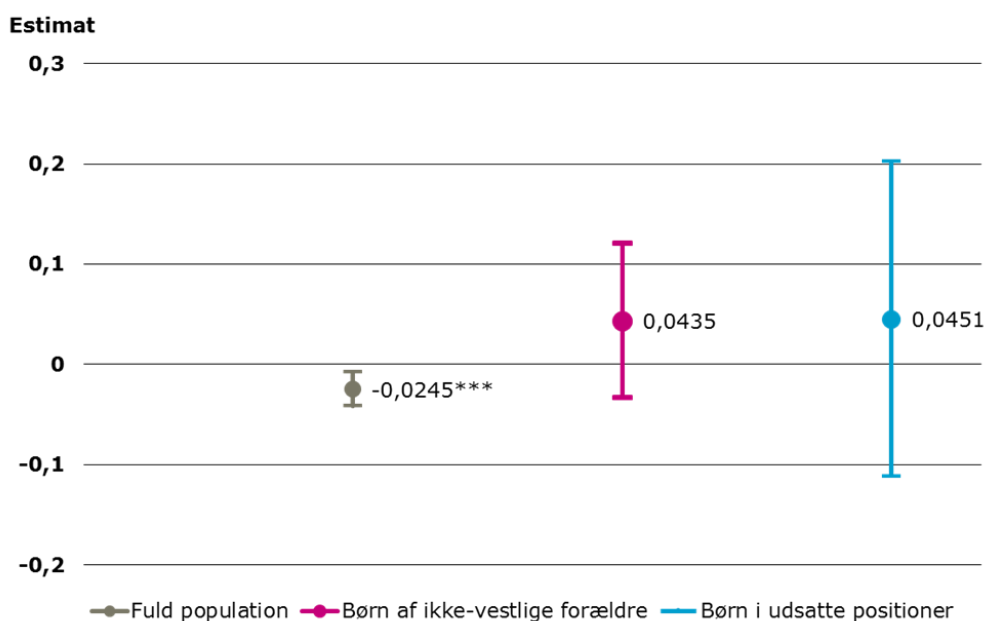
Figure 4-1 indeholder også resultaterne for subgruppen af børn med ikke-vestlig oprindelse. For denne gruppe ses der ligeledes en positiv effekt af at gå i dagpleje på elevdygtighed i dansk i 2. klasse. Effektstørrelsen er her lidt mindre, svarende til ca. 6 pct. af en standardafvigelse, og atter kun signifikant på et 10%-niveau. Selvom effektstørrelsen er relativt lille, er der også her en indikation af, at børn med ikke-vestlig oprindelse kan have særlig gavn af at gå i dagpleje frem for daginstitution ift. deres senere faglige niveau i dansk.

Effekten på elevdygtighed i matematik

I Figure 4-2 ses resultaterne for de tre populationer af børn, der er født mellem 2006 og 2009, som gik i dagpleje eller daginstitution ved 2-års alderen og efterfølgende har gennemført den nationale test i matematik i 3. klasse.

Betragtes den fulde population igen først, ses atter en lille, men signifikant negativ effekt af at have gået i dagpleje frem for daginstitution. Konkret viser resultaterne, at den negative effekt på elevdygtighed i matematik svarer til godt 2 pct. af en standardafvigelse. Denne effektstørrelse er meget lille, og det kan atter diskuteres, hvorvidt forskellen i elevdygtighed i mellem børn, der har gået i hhv. dagpleje og daginstitution, er samfundsmæssigt relevant.

Figure 4-2: Effekt af dagpleje på elevdygtighed i matematik i 3. klasse

Note: Punkterne i figuren viser den estimerede effekt. De to bånd omkring prikkerne viser 95 %-konfidensintervaller. *, **, *** indikerer signifikansniveauer på hhv. 10, 5 og 1 procent. Standardfejl er clustered på skoleniveau, alle estimerede modeller inkluderer det fulde sæt af kontrolvariable. Fixed effects er inkluderet på kommune og barnets årgang.

Figuren afspejler ligeledes resultaterne for hhv. børn i socialt udsatte positioner og børn med ikke-vestlig baggrund. For begge subgrupper ses små positive effekter, men i begge tilfælde er effekterne insignifikante. Det kan altså ikke konkluderes, at børn i socialt udsatte positioner, eller børn af ikke-vestlig oprindelse har særlig gavn af at gå i hhv. dagpleje eller daginstitution ift. deres senere målte elevdygtighed i matematik i 3. klasse. Dette kan imidlertid hænge sammen med, at den tidlige indsats i dagtilbuddene traditionelt i høj grad fokuserer på børnenes sproglige udvikling, senest eksemplificeret ved det særskilte tema "Kommunikation og sprog" i den styrkede pædagogiske læreplan i Regeringens dagtilbudsftale.

Effekten på tidlig trivsel

I indeværende undersøgelse har vi ligeledes forsøgt at betragte effekten på elevernes tidlige trivsel i folkeskolen. Til dette formål blev de nationale trivselsmålinger anvendt. Resultaterne fra denne analyse viste kun insignifikante og ustabile resultater på tværs af specifikationer og populationer. Resultaterne er derfor ikke medtaget i rapporten.

5. KONKLUSION

Igennem de seneste 15 år har der være særligt stort fokus på at øge den pædagogiske kvalitet i dagtilbuddet. Dette afspejler sig bl.a. i implementeringen af de pædagogiske læreplaner i 2004, der netop har fokus på dagtilbuddenes arbejde med læring. Udviklingsprocessen er fortsat i gang, senest med dagtilbudsaftalen *”Stærke dagtilbud – alle børn skal med i fællesskabet”*. Det øgede fokus på pædagogisk kvalitet har gjort sig gældende i både dagplejen og i daginstitutioner, men for dagplejen har ændringen være med til at flytte tilbuddet fra at være et pasningstilbud, til at være et pædagogisktilbud.

Med afsæt i den hidtidige og fortsatte rullende udvikling, har denne effektevaluering undersøgt, hvorvidt særligt børn i udsatte positioner kan have fordel af at gå i dagpleje frem for daginstitution ift. deres senere faglige niveau i dansk og matematik.

Samlet afspejler undersøgelsen, at når vi betragter børn født i mellem 2006 og 2009, som ved 2-års alderen gik enten i daginstitution eller dagpleje, så er der relativ lille forskel på deres elevdygtighed i både dansk målt i 2. klasse og matematik målt i 3. klasse.

Betragtes den fulde population, ses en lille og signifikant positiv effekt af at gå i daginstitution frem for dagpleje på elevdygtighed i både dansk og matematik. Selvom effekten er statistisk signifikant, så er effektstørrelsen meget lille. Det kan derfor diskuteres, om forskellen mellem de to grupper af børn er samfundsmæssig signifikant. Forskellen på de to dagtilbudstyper er samtidig markant mindre end den forskel, der tidligere er fundet i studier baseret på børn, der gik i dagtilbuddet i 1990’erne. Dette kan potentielt afspejle den store udvikling, som dagtilbuddet har været igennem.

Et væsentligt fokus i undersøgelsen er børn i udsatte positioner. I indeværende rapport betragtes to subgrupper; børn i socialt udsatte positioner defineres som børn med iværksatte foranstaltninger og børn med ikke-vestlig oprindelse. Undersøgelsens resultater indikerer, at begge subgrupper kan have særlig gavn af at gå i dagpleje frem for daginstitution ift. deres elevdygtighed i dansk i 2. klasse. Dette skal særligt ses i lyset af, at disse børn kan have et øget behov for trykke og faste rammer. Dagplejen som dagtilbud er netop indrettet efter principperne om over-skuelighed og tryghed, og dagplejen kan ofte tilbyde både barn og forældre en stabil kontakt, hvor der kan være mere tid til det enkelte barn.